

ROZDZIAŁ II

KSZTAŁTOWANIE RELACJI DZIECIĘCYCH

Katarzyna Maks, Mariola Stryja

KSZTAŁTOWANIE RELACJI INTERPERSONALNYCH PODCZAS ZABAW DZIECI W PRZEDSZKOLU

Streszczenie: Przedmiotem artykułu jest ukazanie znaczenia zabaw w kształtowaniu relacji interpersonalnych dzieci w przedszkolu. Rozważania rozpoczęto od charakterystyki rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym. Następnie omówione zostały: rola przedszkola, jako środowiska wspomagającego rozwój dziecka oraz charakterystyka zabaw i ich rola w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych. W ostatniej części uwagę poświęcono nowatorskiej metodzie Tuputana, która poprzez tańce i zabawy na dywanie edukacyjnym stymuluje rozwój i aktywność dziecka, dzięki temu rozwija ono umiejętności społeczne, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w grupie przedszkolnej, a także do osiągnięcia dojrzałości szkolnej.

FORMATION OF THE INTERPERSONAL RELATIONSHIPS DURING CHILDREN'S PLAY IN THE KINDERGARTEN

Summary: The subject of this article is to show the importance of play in formation of the interpersonal relationships of the children in kindergarten. The investigation started on the characteristics of the development of a child in preschool age. Afterwards the roles of kindergarten as an environment supporting the development of a child and the characteristics of play and their role in the establishment of peer relations were discussed. In the last part the attention was paid to the innovative Tuputan method, which by dancing and play on the educational carpet stimulates the development and activity of a child, thereby developing its social skills necessary for proper functioning in the preschool group, along with acquiring school maturity.

Słowa kluczowe: rozwój dzieci w wieku przedszkolnym, relacje interpersonalne w przedszkolu, zabawa dzieci, metoda Tuputana

Keywords: The development of a child in preschool age, interpersonal relationships in the kindergarten, children's play, Tuputan method

WSTĘP

Wychowanie przedszkolne pełni bardzo ważną rolę w kształtowaniu wszechstronnego rozwoju dziecka. Zgodnie z obowiązującą podstawą wychowania przedszkolnego „przedszkola, [...] pełnią funkcje opiekuńcze, wychowawcze i kształcące. Zapewniają dzieciom możliwość wspólnej zabawy i nauki w warunkach bezpiecz-

nych, przyjaznych i dostosowanych do ich potrzeb rozwojowych” [Załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 30 maja 2014 roku].

Dziecko kończące wychowanie przedszkolne i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej powinno nabyć – określone w postawie programowej – wiedzę i umiejętności, czyli osiągnąć tak zwaną gotowość szkolną. W przedszkolu dzieci uczą się głównie poprzez zabawę – dowolną i zorganizowaną przez nauczyciela. Dzięki zabawom przedszkolaki rozwijają prawidłowe relacje z rówieśnikami, pokonują nieśmiałość, nabywają wiary w siebie i w swoje możliwości. Zabawy na dywanie edukacyjnym – tupucie – pozwalają dzieciom rozwijać kreatywność podczas zabaw samorządnych oraz nabywać określone umiejętności podczas zabaw zaproponowanych przez nauczyciela.

1. CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU DZIECKA W OKRESIE PRZEDSZKOLNYM

Wiek przedszkolny poprzedza podjęcie przez dziecko obowiązku szkolnego i obejmuje okres życia dziecka od 3 do 7 lat. Granice te są jednak względne – bywają bowiem trzylatki nieprzystosowane do udziału w grupie przedszkolnej oraz dzieci, które wcześniej mogą realizować obowiązek szkolny. Każde dziecko rozwija się indywidualnie, w innym nieco tempie, w odmiennym środowisku i różni się od swoich rówieśników różnymi cechami fizycznymi i psychicznymi. Jednak u wszystkich dzieci w wieku 3–7 lat zachodzą zmiany w psychice, typowe i charakterystyczne wyłącznie dla wieku przedszkolnego, które pozwalają wyodrębnić ten okres z innych okresów rozwojowych [Przetacznikowa 1986: 416].

Oprócz wspólnych cech dla całego okresu rozwoju, można dodatkowo wyróżnić trzy fazy wieku przedszkolnego:

- faza pierwsza (wczesna) od 3 do 4 lat,
- faza druga (średnia) od 4 do 5 ½ lat,
- faza trzecia (późna) od 5 ½ do 7 lat.

Tabela 1. Charakterystyka rozwoju dzieci w poszczególnych fazach wieku przedszkolnego

Faza	Charakterystyka rozwoju
Wczesna	Dzieci na ogół mało samodzielne – nie radzą sobie dobrze same w czynnościach samoobsługowych i wymagają pomocy dorosłych (również przy prostych czynnościach – mycie, ubieranie się). Dzieci opanowały już podstawy systemu gramatycznego języka ojczystego, ich słownik czynny obejmuje około 1000 wyrazów, jednakże nie zawsze jednakowo łatwo porozumieć się z nimi, zwłaszcza w zespole przedszkolnym. Lepiej rozumieją polecenia indywidualne, aniżeli zbiorowe nakazy i zakazy wydawane całej grupie. Dzieci te znajdują się w stadium myślenia sensoryczno-motorycznego; rozwiązują zadania głównie w płaszczyźnie manipulacyjnej i ruchowo-spostrzeżeniowej wówczas, gdy mają bezpośredni kontakt z przedmiotami i zabawkami, w działaniu lub przy współudziale dorosłych. Wyobraźnia dziecka w tym wieku jest już bardziej rozbudzona, aniżeli w wieku poniemowlęcym, co przejawia się, m.in. w bazgrołach, którym

	nadaje ono określone znaczenie oraz w podejmowaniu ról podczas zabawy tematycznej. Zabawy są dość proste i krótkie, ponieważ dziecko nie potrafi koncentrować uwagi przez dłuższy czas i szybko zmienia przedmiot swych zainteresowań. Chwiejność uczuciowa, a także duża wrażliwość na zmiany w otoczeniu sprawiają, że dziecko może mieć trudności w przystosowaniu się do trybu życia w przedszkolu oraz do wymagań środowiska, zwłaszcza jeżeli poprzednio było wychowywane wyłącznie w domu rodzinnym.
Średnia	Dzieci bardziej samodzielne i zaradne; lepiej przystosowują się do życia w grupie przedszkolnej i nawiązują przyjazne, życzliwe kontakty z rówieśnikami. Nie brakuje jednak w tym okresie konfliktów pomiędzy dziećmi, gdyż wtedy są one impulsywne, nie zrównoważone, egocentryczne i agresywne. Lubią towarzystwo rówieśników, garną się do grupy i chętnie podejmują wspólne zabawy, mimo że nie potrafią ich same dobrze zaplanować i zorganizować. W piątym roku życia dzieci wkraczają w „wiek pytań”, stają się uporczywymi badaczami i odkrywcami nieznanego im świata rzeczy, zjawisk i pojęć. Rozkwit wyobraźni i fantazji oraz szybkie postępy w dziedzinie myślenia i mowy pozwalają im na wysuwanie wciąż nowych problemów, na które nie są w stanie samodzielnie znaleźć odpowiedzi, dlatego próbują je rozwiązać przy pomocy dorosłych, zasypując ich mnóstwem pytań. Aktywność intelektualna dzieci wspólnie z praktycznym, realnym działaniem na przedmiotach, z różnorodnymi zabawami ruchowymi, konstrukcyjnymi i tematycznymi. Poprzez obserwację oraz w trakcie wycieczek, dzieci poznają zjawiska świata przyrody i techniki. Dzieci są żywe, ruchliwe, dociekliwe i wścibskie. Ich doświadczenia ruchowe, sensoryczne i umysłowe są coraz szersze, jednakże nie chwytają one jeszcze istoty faktów i zdarzeń oraz związków logicznych, jakie je łączą, dlatego poznanie otaczającej rzeczywistości wciąż jest powierzchowne.
Późna	W zachowaniu się dzieci przejawiają się wszystkie charakterystyczne właściwości rozwojowe okresu przedszkolnego, ale również załęki nowych cech, które rozwiną się i ukształtują w następnym stadium rozwoju – w młodszym wieku szkolnym. Dzieci sześciolatnie przejawiają żywe zainteresowanie światem przyrody oraz życiem społecznym. Ulubioną formą spędzania czasu jest nadal zabawa. Zabawy sześciolatków są bardzo urozmaicone, organizowane w zespole, często z podziałem ról i funkcji. Samodzielność dziecka i wyższy stopień jego uspołecznienia sprzyja powierzaniu mu przez dorosłych odpowiedzialnych zadań, np. opieki nad młodszym rodzeństwem, albo też pomoc w drobnych czynnościach – w zakupach, utrzymywaniu porządku w mieszkaniu, itp. Życie uczuciowe sześciolatka jest bardzo bogate; opanowany i mniej impulsywny od młodszych dzieci ma szansę – w sprzyjającym środowisku wychowawczym – rozwijać uczucia wyższe, społeczne i estetyczne.

Źródło: [Przetacznikowa 1986: 417–419]

Całość tego okresu zwana jest wiekiem zabaw, ponieważ to właśnie zabawa jest główną formą działalności dzieci w tym okresie. Jest to również wiek pytań, ze względu na ogromne zainteresowanie dzieci światem i pęd do poznawania wszystkiego, co dzieje się wokół, wyrażający się w zadawaniu różnorodnych pytań, skierowanych głównie do dorosłych [Wołoszynowa 1966: 117–118].

2. PRZEDSZKOLE JAKO ŚRODOWISKO WSPOMAGAJĄCE ROZWÓJ DZIECKA

Zasadniczym celem przedszkola jest „wszechstronny rozwój osobowości dziecka, przejawiającej się w sferze intelektualnej, emocjonalnej, wolicjonalnej, w aktywności ruchowej, społecznej i poznawczej, w twórczości artystycznej i wrażliwości estetycznej” [Klim-Klimaszewska 2010: 7]. Poza tym przedszkole zapewnia opiekę, wychowanie i uczenie się oraz tworzy warunki umożliwiające dziecku osiągnięcie gotowości

szkolnej. Przygotowanie dziecka do szkoły obejmuje cały okres pobytu w przedszkolu. Wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego, umysłowego, społeczno-moralnego, estetycznego, wyraża się w różnych formach działalności pedagogicznej przedszkola i prowadzi do wszechstronnego wychowania dziecka dojrzałego do osiągania dobrych wyników w nowej instytucji – w szkole [Mystkowska 1974: 178].

Okres przedszkolny jest istotny dla prawidłowego rozwoju sfery uczuciowej dziecka. Dzieci chodzące do przedszkola mają znacznie łatwiejszą sytuację w przystosowaniu się do nowych warunków. W okresie przedszkolnym budzi się zainteresowanie dziecka wiedzą, a wraz z tym nauką, jaka je czeka w szkole. Pod koniec tego okresu dzieci interesują się już czytaniem, pisaniem, liczeniem. Próbuje pisać litery, proste słowa, cyfry. Uczą się same czytać proste wyrazy [Kwiatkowska 1970: 329]. Zdaniem G. Paprotnej wiek przedszkolny jest okresem intensywnego rozwoju i otwarcia się dziecka na otaczającą rzeczywistość, powinien być też czasem radości i pozytywnych doznań, jakie niesie odkrywanie świata. Doświadczenie zdobyte w tym okresie jest często podstawą, na której buduje się osobowość człowieka, jego stosunek do siebie, innych i świata [Paprotna 1998: 131].

W grupie przedszkolnej dzieci nabywają wiele umiejętności przydatnych w edukacji szkolnej. Podczas wspólnych zabaw podporządkowują się obowiązującym zasadom, uczą się współzycia w grupie, nawiązują kontakty z rówieśnikami. Dzieci uczą się także samodzielności i zaradności. Pobyt w przedszkolu daje dzieciom możliwość podejmowania różnorodnych działań, nabywania doświadczeń, sprawności, nauki współdziałania. Warto zwrócić również uwagę na to, że pobyt w przedszkolu uczy szeregu zachowań niezwykle w szkole potrzebnych, tj. indywidualnego wypowiedziania się, uważnego słuchania innych, zwracania się o pomoc w przypadku niepowodzeń, panowania nad emocjami i innych zachowań prospołecznych. Większość tych umiejętności dziecko zdobywa już w wieku czterech, pięciu lat, w toku zabaw i zajęć, których czas i poziom trudności jest zawsze dostosowany do jego możliwości. W późniejszym okresie już nabyte umiejętności należy tylko wzmocnić i utrwalać [Walczak-Sarao', Kręcisz 2008: 11].

R. Arseniuk uważa, że duże znaczenie w zaadaptowaniu się dziecka do nowych, szkolnych warunków ma poziom jego kompetencji w zakresie funkcjonowania społeczno-emocjonalnego. Należy zwrócić tutaj uwagę między innymi na samodzielność dziecka w zakresie czynności samoobsługowych, nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami i przestrzeganie zasad współzycia w grupie oraz poczucie własnej indywidualności. Ważnym ogniwem, zapewniającym dzieciom powodzenie w szkole, są również zdolności odnoszące się do funkcjonowania poznawczego takie, jak koncentracja uwagi, spostrzeganie słuchowe i wzrokowe, pamięć, mowa i myślenie. Analizując wyznaczniki gotowości szkolnej dziecka nie należy również pomi-

ność zdolności ruchowej, gdyż poprzez różnorodne zabawy ruchowe dziecko uczy się schematu i świadomości swojego ciała, rozpoznaje stosunki przestrzenne, ćwiczy koordynację wzrokowo-ruchową, a umiejętności te odgrywają istotną rolę w nauce czytania i pisanie [Arseniuk 2007: 52–54].

3. ZABAWY I ICH ZNACZENIE

W KSZTAŁTOWANIU RELACJI INTERPERSONALNYCH DZIECI

Zabawa jest jednym z ważnym przejawów aktywności dziecka. Odgrywa istotną rolę w różnych okresach życia człowieka, a przede wszystkim w dzieciństwie. Dla dziecka do chwili rozpoczęcia nauki w szkole zabawa stanowi podstawowy rodzaj działalności [Przetacznik-Gierowska, Makiełło-Jarża 1992: 221–222].

Zabawy dzieci są bardzo różnorodne. Można je klasyfikować według rozmaitych kryteriów, formalnych lub treściwych. Liczni psychologowie gromadzili informacje, a w celu uporządkowania tych materiałów wyodrębnili różne rodzaje, w zależności od występowania w nich cech charakterystycznych. Nie ma jednak zgody w ujęciu tego problemu przez różnych psychologów, ponieważ każdy z nich wyodrębnia inne rodzaje zabaw, określając je innymi terminami [Dudzińska, Lipina, Włażnik 1981: 17].

Spośród wielu podziałów zabaw najczęstszy jest podział na zabawy: tematyczne, konstrukcyjne, dydaktyczne i ruchowe. *Zabawa dydaktyczna*, według wzoru opracowanego przez dorosłych, prowadzi z reguły do rozwiązania jakiegoś złożonego w niej zadania; najczęściej jest to gra umysłowa, której celem jest rozwijanie zdolności poznawczych; do zabaw tych zalicza się również loteryjki, układanki, rebusy, krzyżówki oraz gry stolikowe, np. chińczyk, domino, czy warcaby. *Zabawa konstrukcyjna*, polegająca na budowaniu różnych obiektów – z klocków lub innych elementów; do zabaw tych zalicza się także rozkładanie różnych przedmiotów i ponowne ich składanie; zabawy te doprowadzane do końca przyzwyczajają dziecko do wykonywania zadań, przygotowując je w ten sposób do pracy. *Zabawa ruchowa*, bądź gra ruchowa, wymaga od jej uczestników częstych zmian miejsca, stosownie do obowiązujących reguł; zabawa ta rozwija funkcje motoryczne dzieci oraz wdraża do przestrzegania obowiązujących reguł; zalicza się tu, m.in., gry w berka, „komórki do wynajęcia”, gra w klasy, czy w „dwa ognie”. *Zabawa tematyczna*, czyli w odgrywanie roli, umożliwia dzieciom fikcyjne spełnianie społecznych funkcji, wykonywanych przez przedstawicieli różnych zawodów; zabawy te szczególnie absorbują dzieci w wieku przedszkolnym [Okoń 1996: 328].

Według współczesnych poglądów zabawa pełni wiele różnorodnych funkcji, umożliwiając zaspokojenie indywidualnych potrzeb i zainteresowań, jednocześnie ułatwia dziecku wchodzenie w życie społeczne, poznawanie rzeczywistości i dostosowanie jej do własnych potrzeb [Okoń 1996: 328]. Zabawa odgrywa niezwykle

ważną rolę w życiu i rozwoju dziecka – jest ona swoista drogą gromadzenia doświadczeń, uczenia się i ćwiczenia. To w zabawie dziecko poznaje właściwości różnych przedmiotów i utrwala wiedzę o życiu ludzi w świecie. Zabawa sprawia dziecku przyjemność, radość estetyczną, humor i śmiech, jest ważnym czynnikiem rozwoju moralno-społecznego. W zabawie dziecko wczuwa się w role społeczne, stwarza normy postępowania, którym się dobrowolnie podporządkowuje, uczy się współżyć z innymi oraz przestrzegać zasad uczciwości. Zabawa usprawnia dziecko fizycznie i ruchowo, rozwija zręczność rąk [Kwiatowska 1970: 289]. Zabawy dla dzieci są szkołą społecznego uczenia się. W trakcie zabawy bowiem dzieci odgrywają różne role społeczne – rodzinne, czy zawodowe; same też ustanawiają reguły i im podporządkowują swoje działania. Podczas zabaw dzieci nawiązują i rozwijają kontakty społeczne z rówieśnikami, tworzą się przyjaźnie [Kielar-Turska 2010: 113–114].

E. Hurlock uważa, że zabawa – poza znaczącą rolą w procesie socjalizacji – pomaga również dzieciom w przystosowaniu psychicznym i społecznym, ponieważ:

- wpływa na rozwój fizyczny, tj. rozwija mięśnie i pozostałe części ciała, stanowi ujście dla nadmiaru energii,
- zachęca do komunikowania się, czyli uczy formułowania komunikatów w sposób zrozumiały oraz rozumienia komunikatów innych,
- rozładowuje tłumione napięcia emocjonalne, tj. uwalnia od napięć spowodowanych ograniczeniami środowiska,
- zaspokaja potrzeby i pragnienia, których nie można zaspokoić w inny sposób,
- uczy wielu rzeczy, których dzieci mogły nie mieć okazji nauczyć się w domu,
- stymuluje twórczość, czyli sprawia zadowolenie z eksperymentowania i tworzenia czegoś nowego,
- rozwija wgląd w siebie, czyli wytwarza bardziej trafne i realistyczne pojęcie własnego „ja”,
- uczy życia w społeczności, tj. nawiązywania kontaktów społecznych i rozwiązywania konfliktów, które powstają w trakcie tych kontaktów,
- uczy przestrzegania norm moralnych,
- uczy pełnienia roli właściwej dla płci,
- rozwija pożądane cechy osobowości, tj. współdziałanie, wspaniałomyślność, prawdomówność [Hurlock 1985: 10–11].

Zabawy niosą radość i zadowolenie ze wspólnego odkrywania i przeżywania pewnych treści, stymulują radosne i twórcze poznanie siebie nawzajem, wzbogacają kontakty. Metody pedagogiki zabawy oraz nauka poprzez zabawę likwidują lęk, obawę i strach. Nie ma tu rywalizacji. W zabawę zaangażowana jest cała osoba, wszystkie zmysły. Pobudza ona bowiem do twórczego działania, pozwala odczuwać radość i więź z członkami grupy, a przy tym także wiele uczy. Nie jest środkiem przymusu, bo nim być nie może. Wszyscy lubią zabawę, nawet jeśli sobie tego nie uświadamiają [Skonieczna 2001: 48–49].

4. TUPUTAN – NOWATORSKA METODA PRACY Z DZIEĆMI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Tuputan to nowatorska metoda, służąca przede wszystkim do precyzyjnej nauki tańca z zastosowaniem dywanu edukacyjnego – tuputanu. Wykorzystanie tej metody ułatwia dzieciom w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym zorientowanie się w przestrzeni podczas wykonywania poszczególnych układów tanecznych i choreograficznych.

Chociaż w początkowym założeniu metoda ta miała głównie służyć nawigacji tańca oraz zabawom ruchowym, autorka pracując z dziećmi szybko zauważyła, że z tuputanem można realizować wiele zagadnień ze wszystkich obszarów podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Wszystko zależy od inwencji i pomysłowości nauczycieli. Zatem zabawy z tuputanem to nie tylko tańce, czy zabawy ruchowe, ale także edukacja matematyczna, językowa, techniczna, społeczna i przyrodnicza.

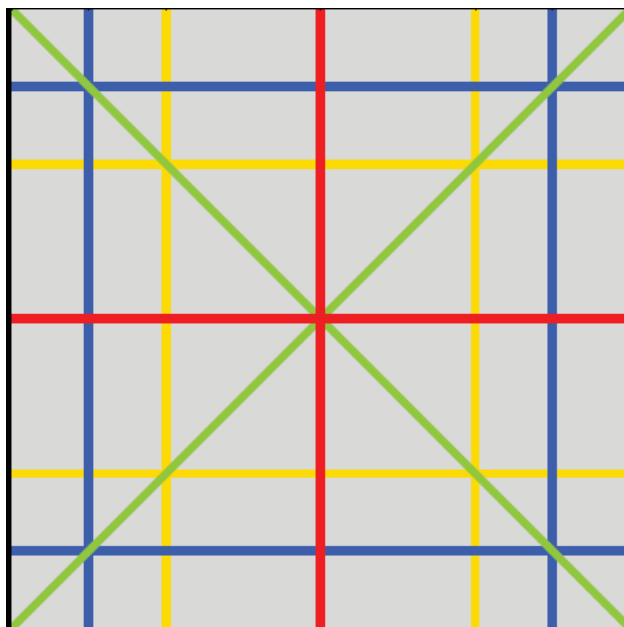
Autorką metody oraz pomysłodawczynią i projektantką dywanu tuputana jest Mariola Stryja – wieloletni pedagog, nauczyciel rytmiki, twórca piosenek, zabaw integracyjnych oraz bajek muzycznych dla dzieci, specjalizująca się w prowadzeniu zajęć umuzykalniających w przedszkolu.

Obserwując przebieg kształtowania się orientacji przestrzennej u dziecka można stwierdzić, że na początku pojawia się umiejętność rozpoznawania części ciała u siebie, potem u innych osób. Powstaje ona jako skutek rozumienia i stosowania w życiu codziennym: analogii, przeciwieństw, różnicowania, porównywania i kojarzenia w odniesieniu do orientacji przestrzennej. Kolejnym etapem jest rozumienie decenteracji: schematu ciała, kierunków i położenia w przestrzeni. Wiąże się to z poczuciem bezpieczeństwa, jakie wytwarza się u człowieka na tym etapie poznania otoczenia. Cały ten proces kończy się wtedy, gdy jednostka jest zdolna do samodzielnego tworzenia struktur przestrzennych i wykorzystywania w praktyce informacji dotyczących tego zagadnienia. Proces nabywania orientacji w przestrzeni przebiega u dziecka powoli i obejmuje swoim zakresem: poznawanie otoczenia, zapamiętywanie określeń właściwych dla stosunków przestrzennych, rozumienie komunikatów oraz przyswajanie umów obejmujących zależność w otoczeniu [Głodkowska 2000: 33–34].

Doświadczenie autorki zdobyte podczas pracy z dziećmi utwierdziło ją w przekonaniu, że największym problemem przy wprowadzaniu układów choreograficznych jest właściwe ustawianie się dzieci podczas kolejnych układów tańca, spowodowane właśnie niewykształconą jeszcze w pełni orientacją przestrzenną. Często zdarza się, że dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym mają trudności ze stosowaniem pojęć typu: prawo-lewo, przód-tył, przed-za, obok-między. Mają kłopoty z orientacją w schemacie własnego ciała i osób stojących obok lub naprzeciw. Nauczycielki w przedszkolach nakleją często na podłogę taśmę malarską lub rysują linie kredą, aby ułatwić dzieciom poruszanie się podczas tańca. Taśmy jednak często się odkle-

jają, kreda zmazuje i problem z orientacją powraca. I w tym momencie pojawia się dywan edukacyjny – tuputan. Przyjazne podłoże ze stabilnymi, starannie przemyślanymi układami linii w czterech podstawowych kolorach, do wykorzystania w różnorodnych układach i ustawieniach podczas tańca. Projekt dywanu obrazuje rysunek 1.

Rysunek 1. Dywan edukacyjny tuputan

Zabawa towarzyszy człowiekowi przez całe życie, jednakże najbardziej charakterystyczna jest dla wieku dziecięcego. To właśnie poprzez zabawę dziecko odkrywa rzeczywistość i poznaje otaczający je świat. Jeśli jest ono zdrowe i dobrze się rozwija, podejmuje zabawę samorzutnie, nie zwracając często uwagi na miejsce, porę oraz brak zabawek, które zastępuje sobie różnymi innymi przedmiotami. Zabawa pochłania dziecko i trudno mu się od niej oderwać [Kwiatkowska 1970: 279–280]. Zabawa wyzwala w dzieciach pomysłowość i rozwija wyobraźnię odtwórczą i twórczą, angażuje ruchowo, rozwija poczucie rytmu i sprawności manualne. Dzieci wyładowują w zabawie nadmiar energii i jednocześnie się uczą. W zabawie każdy może osiągnąć sukces, uwierzyć we własne siły [Borawska 1998: 61].

Tuputan pozwala dzieciom na aktywne, twórcze zabawy i naukę, nie ogranicza bowiem tylko do zajęć dydaktycznych, zorganizowanych przez nauczyciela, ale jest inspiracją do organizowania zabaw samorzutnych. Dzięki zabawom na tuputanie, dzieci potrafią funkcjonować w środowisku przedszkolnym, rodzinnym i społecznym, utrzymują ład i porządek, rozwijają mowę, poznają i rozumieją siebie oraz

swoje otoczenie, dbają o zdrowie i kształtują sprawność fizyczną, dbają o bezpieczeństwo własne i innych podczas zabaw, odgrywają różne role w zabawie, interesują się muzyką – słuchają, śpiewają, tańczą, improwizują, scalają różne elementy sztuki w jedno dzieło, odczuwają radość z wykonanej pracy, rozumieją zjawiska atmosferyczne, szanują przyrodę – rośliny i zwierzęta, uczestniczą w zabawach matematycznych, kształtują gotowość do nauki czytania i pisania, uczą się samodyscypliny, współzawodnictwa oraz godzą się z przegraną.

Metoda Tuputana z wykorzystaniem dywanu edukacyjnego, stymuluje wszechstronny rozwój dzieci. Przeznaczona jest głównie do realizacji w przedszkolach i punktach wychowania przedszkolnego, nie ma jednak przeszkód, aby z metody tej korzystały inne placówki czy instytucje (np. żłobki, czy szkoły tańca).

PODSUMOWANIE

Przedszkole to miejsce, w którym dzieci uczą się wchodzenia w określone role społeczne, nabywają umiejętności nawiązywania kontaktów interpersonalnych z rówieśnikami i z dorosłymi, uczą się współdziałania, odpowiedzialności oraz przestrzegania obowiązujących zasad i norm. Poprzez wspólną zabawę i wchodzenie w bliskie relacje dzieci kształtują umiejętność obdarzania innych uwagą, pokonują nieśmiałość, stają się bardziej otwarte i asertywne, potrafią wyrażać swoje potrzeby. Ponadto, w przedszkolu dzieci nabywają wiedzę i umiejętności niezbędne w edukacji szkolnej. Nauka w przedszkolu odbywa się głównie poprzez zabawę. Zabawy autorские nowatorską metodą Tuputana, poza celami dydaktycznymi, stanowią atrakcję i rozrywkę dla dzieci i integrują grupę.

Literatura

1. Arseniak, R.: *Program wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3–6 lat*. Warszawa 2007.
2. Borawska, I.: *Zabawa rozwija*. Warszawa 1998.
3. Dudzińska, I., Lipina, S., Właźnik, K.: *Metodyka wychowania w przedszkolu*. Warszawa, 1981.
4. Hurlock, E.: *Rozwój dziecka*. Warszawa 1985.
5. Głodkowska, J.: *Pomóżmy dzieciom z upośledzeniem umysłowym doświadczać przestrzeni: orientacja przestrzenna w teorii, diagnozie i rozwoju dziecka*. Warszawa 2000.
6. Kielar-Turska, M.: *Średnie dzieciństwo. Wiek przedszkolny*. W: *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*. W: Red. B. Harwas-Napierała, J. Trempała. Warszawa 2010.

7. Klim-Klimaszewska, A.: *Witamy w przedszkolu. Wspomaganie adaptacji dziecka do środowiska przedszkolnego*. Warszawa 2010.
8. Mystkowska, H.: *Rozwijamy mowę i myślenie dziecka w wieku przedszkolnym*. Warszawa 1974.
9. Kwiatkowska, M.: *Rozwój psychiczny dziecka*. W: *Rozwój i wychowanie dziecka w wieku przedszkolnym*. Red. A. Landy, M. Kwiatowska, Z. Topińska. Warszawa 1970.
10. Okoń, W.: *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa 1996.
11. Paprotna, G.: *O niektórych źródłach niepowodzeń dzieci w edukacji przedszkolnej*. W: Red. *Niepowodzenia szkolne*, J. Łysek. Kraków 1998.
12. Przetacznik-Gierowska, M., Makięło-Jarża, G.: *Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego*. Warszawa, 1992.
13. Przetacznikowi, M.: *Wiek przedszkolny*. W: *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*. Red. M. Żebrowska. Warszawa 1986.
14. Skonieczna, G.E.: *Czy to jest tylko zabawa?* Warszawa 2001.
15. Walczak-Sarao', M., Kręcisz, D.: *Wesołe Przedszkole. Program wychowania i edukacji przedszkolnej*. Warszawa 2008.
16. Wołoszynowa, L.: *Psychologia ogólna i rozwojowa*. Warszawa 1966.
17. Załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 30 maja 2014 r. zmieniający rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 803).

mgr Katarzyna Maks

Przedszkole Miejskie Nr 41 w Gliwicach

e-mail: kaskamax1@o2.pl

mgr Mariola Stryja

Przedszkole Niepubliczne Chatka Puchatka w Gliwicach

e-mail: biuro@tuputan.pl